

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติ พัฒนพงศ์พิบูล. ระบบสินเชื่อเคหะการในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเปรียบเทียบ

กับประเทศไทย บทความพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารนครธน,
2537. หน้า 1-3. (อัดสำเนา)

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนา
ที่อยู่อาศัยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-
2539). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ, 2534.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ
นโยบายที่อยู่อาศัย. แนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยในทศวรรษหน้า :
มิติใหม่แห่งความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เอกสารประกอบ
การสัมมนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 17-18 กันยายน 2536. (อัดสำเนา)

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. คณะอนุกรม-
การนโยบายที่อยู่อาศัย. รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัย 2536. กรุงเทพ-
มหานคร : ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2537.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนา
ที่อยู่อาศัยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-
2544). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ, 2538.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. คณะอนุกรม-
การนโยบายที่อยู่อาศัย. รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัยปี 2538 และ
แนวโน้มปี 2539. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารอาคารสงเคราะห์,
2539.

- จาเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์. วิสัยทัศน์ : การพัฒนา - แก้ไขที่อยู่อาศัย
สำหรับผู้มีรายได้น้อยอย่างยั่งยืน. เอกสารประกอบการสัมมนาแนวทาง
 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนเมือง. กรุงเทพมหานคร : การเคหะ-
 แห่งชาติ, 8 มีนาคม 2539.
- จิตเกษม สุขบำรุง. สหกรณ์ : ทางออกในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัด.
ผู้จัดการรายสัปดาห์ (วันที่ 12-18 กันยายน 2537) : 32.
- เจมส์ แมคเกรเกอร์. ศักยภาพการพัฒนาสหกรณ์เคหสถานในประเทศไทย.
 แปลและเรียบเรียงโดย กวิน ชุตินา. เอกสารประกอบการสัมมนา
 แนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร : การเคหะ
 แห่งชาติ, 8 มีนาคม 2539. หน้า 36.
- ชโลม แองเจิล ปรากฏการณ์เรื่อง Housing Arrangements. แสดง ณ
 The First National Consultation On Unconventional
 Approaches To The Philippine Housing Problem,
 Philippine Columbian, September 7, 1979, อ้างถึงใน
 นิรชา บัณฑิตยชาติ. การศึกษาลักษณะที่ตั้งชุมชนผู้มีรายได้น้อยใน
เขตเมือง : กรณีศึกษาเขตชั้นกลาง กทม. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหา-
 บัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. หน้า 12
- ซูซีพ พิพัฒน์ศิริ. และชาย กิตติคุณากรณ์. คู่มือประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
 พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : พี.พรินติ้งกรุ๊ป, 2539.
- คำรัส ไตรรัตนภา และคณะ. แนวทางการพัฒนาระบบการเงินเคหการ.
 รายงานรุ่นที่ 13 การอบรมหลักสูตร การบริหารงานพัฒนาที่อยู่อาศัย
 ศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานมนุษย์, 16 กันยายน - 8
 พฤศจิกายน 2528.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

- นิตยา ดริสุทธราชชีพ. การศึกษาโครงสร้างสินเชื่อ และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สินเชื่อเพื่อการเคหะ : กรณีของธนาคารอาคารสงเคราะห์.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) บัณฑิต-
 วิทยาลัยมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- นิตพัช พุกกะณะสุตและคณะ. รายงานการดำเนินงานกรามีน แบงก์ ประเทศบังคลาเทศ. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารออมสิน, 20-24 มีนาคม 2537 (อัดสำเนา)
- นिरชา บัณฑิตยชาติ. การศึกษาลักษณะที่ตั้งชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง : กรณีศึกษาเขตชั้นกลาง กทม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการวางแผนภาค และเมืองมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- บุญเกรียง ธนาพันธ์สิน. ระบบการเงินที่เหมาะสมต่อการจัดการค้ำที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญาเคหทัศนศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- พรรณทิพย์ เพชรมาก และคณะ. กลุ่มออมทรัพย์และกระบวนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนในเมือง : ประสบการณ์การทำงานจากองค์การนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : องค์การนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา สำนักงานกรุงเทพมหานคร, 2536.
- พัฒนาชุมชนเมือง, สำนักงาน. รายงานประจำปี 2537. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง, 2538.
- พัลลภ กฤตยานวัช. ธนาคารเพื่อการเคหะแห่งชาติมราฮิล เอกสารแนบประกอบการสัมมนาแนวทางการพัฒนาระบบการเงินเคหการ. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2537. (อัดสำเนา)

- รตยา จันทรเทียร. ภาพรวมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมือง
สรุปผลการสัมมนา คณะกรรมการโครงการพัฒนาคนจนในเมือง เรื่อง
แนวทางการร่วมมือประสานงานในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย
ในเมืองกับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง
เสนอที่ห้องบังกช โรงแรมรอยัลริเวอร์, 3 สิงหาคม 2537. (อัดสำเนา)
- ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว. ธุรกิจเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2537.
- ศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัย และการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตัวอย่าง
โดยวิธีประสานประโยชน์ทางที่ดินชุมชนชอยแข่งกี. กรุงเทพมหานคร :
การเคหะแห่งชาติ, 2535.
- สังเสริมสหกรณ์, กรม. การสหกรณ์ในประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :
กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2529.
- สมชัย ศรีสุทธิยากร. รายงานการวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาคนจน
ในเมือง (สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง). คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์, กันยายน 2538.
- สมาคมร่วมกันสร้าง. แนวทางการจัดตั้งสหกรณ์เคหการชุมชนผู้มีรายได้น้อย
ในเขตเมือง พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สมาคมร่วมกันสร้าง,
2535.
- สมพงศ์ เกษมสิน. การบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

ภาษาอังกฤษ

- Luther Gulick and Lyndall Urwick (EDS). Papers On The Sciences Of Administration New York : Institute Of Public-Administration, 1937.
- Mark Boleat. National Housing Finance Systems (a Comparative-Study), 1981.
- M.B, Clinard, Slum And Community Development, New York. The Free Press, 1966.
- United Nations Center For Human Settlements (Habitat). Mobilization Of Financial Resources For Low - Income Groups, 1989.
- United Nations. Guidelines On Community - Based Housing Finance And Innovative Credit Systems For Low-Income Households, 1991.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามประกอบวิธานิพนธ์
เรื่อง การพัฒนาสถาบันการเงินในรูปแบบของสหกรณ์เคหสถานสำหรับผู้มีรายได้น้อย
ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกสหกรณ์เคหสถาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ สหกรณ์.....

ชื่อชุมชน..... แขวง..... เขต.....

1. ชื่อ
2. เพศ ชาย หญิง
3. อายุ.....
4. การศึกษา.....
5. ทำนบับถือศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ.....
6. จำนวนคนในครอบครัวของท่านมี..... คน
 เป็นคนที่มีงานทำ มีรายได้อื่น..... คน
 เป็นคนที่อยู่ในวัยทำงาน แต่ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้อื่น..... คน

ส่วนที่ 2 ลักษณะเศรษฐกิจและสถานการณ์ทางการเงิน

7. อาชีพ รับจ้างทั่วไป ถูกจ้างในโรงงาน ถูกจ้างหน่วยงานรัฐ ถูกจ้างบริษัทเอกชน
 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทาบเร่/แผงลอย ร้านค้า เจ้าของกิจการ
 อื่นๆ ระบุ.....

8. รายได้ของครอบครัว/เดือน.....บาท
9. รายจ่ายของครอบครัว/เดือน.....บาท*
10. ท่านสะสมเงินรวมของกลุ่มออมทรัพย์ เดือนละ.....บาท
 ปัจจุบันมียอดเงินรวม.....บาท
 ท่านส่งเงินค่าหุ้นของสหกรณ์เดือนละ.....บาท
 ปัจจุบันมียอดเงินรวม.....บาท

	-ค่าอาหาร.....บาท
	-ค่าน้ำ-ค่าไฟ.....บาท
	-ค่าเดินทางไปทำงาน.....บาท
	-ค่าผ่อนบ้าน.....บาท
	-ค่าผ่อนที่ดิน.....บาท
	-ค่าเสื้อผ้า.....บาท
	-ค่ารักษาพยาบาล.....บาท
	-อื่นๆ.....บาท

11. หลังจากกู้แล้ว ท่านนำเงินไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง

- 1.....
- 2.....
- 3.....

12. ท่านได้ประโยชน์จากการใช้สินเชื่ออย่างไรบ้าง

รายได้เพิ่มขึ้นบาท/เดือน ได้รู้จักการจัดระบบครอบครัว

มีที่อยู่อาศัยมั่นคง ใช้หนี้สินนอกระบบ.....บาท

แก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น.....

13. ภาวะที่เพิ่มขึ้นจากการใช้เงินกู้
 มีหนี้สินมากขึ้น แต่แก้ปัญหาไม่ได้หมด ค่าใช้จ่ายมากขึ้น
 อื่นๆ ระบุ.....
14. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินที่ไม่ใช่หนี้ของกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์หรือไม่ ไม่มี
 มี.....บาท กู้ยืมจาก ญาติ/เพื่อน นายทุนในชุมชน
 นายทุนเงินกู้ อื่นๆ ระบุ.....
15. ปัจจุบันท่านมีเงินเหลือเก็บหรือไม่ ไม่มี
 มี จำนวน.....บาท เก็บโดยวิธี.....

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขบวนการสหกรณ์ฯ

16. เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เลขที่..... ไม่รู้
17. สมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯเมื่อเดือน.....พ.ศ..... ไม่รู้
18. เหตุผลที่สมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 อยากออมทรัพย์ อยากรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน เพื่อน/ญาติ/กรรมการชวน
 มีปัญหาอยากให้กลุ่มช่วยเหลือ รู้ว่าจะกู้เงินได้ แก้ปัญหาการถูกไล่อื้อ
19. ท่านคิดว่าสหกรณ์ฯที่ตั้งขึ้นมาเพื่ออะไร
 เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เพื่อรับฝากเงินและให้กู้ยืมเงิน
 เพื่อทำธุรกิจหาผลกำไร อื่น ๆ ระบุ.....
20. ท่านเคยรับการอบรมความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ฯบ้างหรือไม่
 ไม่เคย
 เคย 1. เรื่อง..... ผู้จัดอบรม.....
2. เรื่อง..... ผู้จัดอบรม.....
21. ท่านเคยเข้าประชุมร่วมกับสหกรณ์ฯบ้างหรือไม่
 เคย จำนวน.....ครั้ง (นับตั้งแต่เป็นสมาชิก)
 ไม่เคย เพราะ.....
22. ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกกรรมการสหกรณ์ฯมากน้อยเพียงใด
 ไม่เคยรู้เรื่อง รุนตไม่มีเวลาไปเลือก ไม่สนใจ, ไม่เคยไปเลือก
 ไปเลือกทุกครั้ง อื่นๆ ระบุ.....
23. การเลือกกรรมการสหกรณ์ฯ ท่านจะพิจารณาจากอะไร
 ความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำชุมชนเสียสละ ฐานะดี
 มีความน่าเชื่อถือ, ไว้ใจได้ เลือกตามคำชี้ชวน อื่นๆ ระบุ.....
24. ท่านรู้ไหมว่ากรรมการสหกรณ์ฯมีกี่คน ระบุ.....
25. ประธานสหกรณ์ฯ ชื่อ..... ไม่รู้
26. ท่านรู้ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ฯจาก
 ติดตามเอง ประกาศของกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ กรรมการบอก
 เพื่อนสมาชิกบอก อื่นๆ ระบุ.....

27. การทำงานของกรรมการเรื่องใดที่ท่านพอใจและมีประโยชน์ต่อสหกรณ์ฯ

- 1.....
2.....
3.....
4.....

แนวคำตอบ ข้อ 27-28

- การเงิน-บัญชี
- การให้กู้ยืม
- การบริการ/ช่วยเหลือสมาชิก
- การติดต่อสื่อสาร
- การให้ข้อมูลความรู้แก่สมาชิก

28. การทำงานของกรรมการสหกรณ์ฯ เรื่องใดที่ท่านไม่พอใจและอยากให้ปรับปรุง

- 1.....
2.....
3.....

29. ในฐานะที่ท่านเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ท่านอยากทำอะไรให้กับสหกรณ์บ้าง

- 1.....
2.....
3.....

ส่วนที่ 4 ทักษะและความคิดเห็นต่อการทำงานของ พชม.

30. ท่านรู้จัก พชม. หรือไม่

ไม่รู้

รู้จัก

31. ท่านรู้หรือไม่ว่า พชม. มีบทบาทสนับสนุนคนจนเมืองอย่างไร (ตอบได้หลายข้อ)

ตั้งกลุ่มออมทรัพย์

ให้เงินกู้

ช่วยพัฒนาองค์กรให้เข้มแข็ง

ไม่รู้

อื่นๆ ระบุ.....

32. ท่านรู้จักเจ้าหน้าที่ พชม. ที่เข้ามาสนับสนุนในกลุ่มหรือไม่

รู้จัก

ไม่รู้จัก

33. เจ้าหน้าที่ พชม. เข้ามาทำอะไรในชุมชนบ้าง (ตอบได้หลายข้อ)

แนะนำการจัดตั้งกลุ่ม

มาชักชวนให้ใช้เงินกู้

พูดคุยกับชาวบ้านทั่วไป

แนะนำช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

ประชุมกับกรรมการ

ช่วยทำบัญชี

แนะนำในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชน

อื่นๆระบุ.....

34. ท่านคิดว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่ พชม. น่าจะเป็นอย่างไร

- 1.....
2.....
3.....

35. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับ พชม.

- 1.....
2.....
3.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ภาคผนวก ข .

รายงานผลการสัมมนาชาวบ้าน
ค่าใช้จ่ายมาตรฐานต่ำสุด (MINIMUM STANDARD)
ของคนจนในกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานผลการสัมมนาชาวบ้าน

ค่าใช้จ่ายมาตรฐานต่ำสุด (Minimum Standard) ของคนจนในกรุงเทพฯ

เมื่อปี 2534 ศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ การเคหะแห่งชาติได้จัดสัมมนาชาวบ้าน เพื่อหาค่าใช้จ่ายมาตรฐานต่ำสุดของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัด โดยให้ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดความหมายของค่าใช้จ่ายมาตรฐานต่ำสุด จากสภาพความเป็นจริงด้วยความเชื่อว่าชาวบ้านเป็นผู้ใกล้ชิดและรู้จักข้อมูลเหล่านี้ดีที่สุด

จากการสัมมนาครั้งนั้นทำให้ได้ตัวเลขค่าใช้จ่ายตามขนาดครอบครัวตั้งแต่ 1-8 คน โดยแยกค่าใช้จ่ายเป็นหมวดค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าเสื้อผ้า ค่ายา-หมอ ค่าเรียนหนังสือ ค่าที่อยู่อาศัย ค่าน้ำค่าไฟ ค่าใช้จ่ายทั่วไปในบ้าน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งได้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครอบครัวที่มีสมาชิก 5 คน ประมาณ 5,038 บาท/เดือน

จากการสอบถามชาวบ้านที่เคยร่วมสัมมนาในครั้งนั้นเห็นว่าปัจจุบันค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้เพิ่มสูงขึ้นมาก สำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองจึงได้จัดสัมมนาชาวบ้านขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 14 และ 21 สิงหาคม 2538 โดยได้เชิญแม่บ้านจากชุมชนต่าง ๆ เข้าร่วมจำนวน 19 คน จาก 14 ชุมชน (เป็นผู้เคยเข้าร่วมสัมมนาครั้งก่อน 2 คน แยกเป็นดังนี้คือ

1. ชุมชนบุกรุก ได้แก่ ชุมชนวัดไม้เรียว เขตดอนเมือง ชุมชนหลังตึก เขตยานนาวา ชุมชนสามัคคี 9 ชุมชนริมทางรถไฟและชุมชนคลองไม้สีโต เขตคลองเตย ชุมชนเสือใหญ่อุทิศ และชุมชนวัดบางบัว เขตจตุจักร

2. ชุมชนเช่าที่ ได้แก่ ชุมชนหลัง สน.ทุ่งครุ ชุมชนอนามัย ชุมชนรวมน้ำใจ เขตราชบุรีบูรณะ ชุมชนโต๊ะบาง เขตบึงกุ่ม ชุมชนพระราม 9 เขตห้วยขวาง

3. ชุมชนใหม่ ได้แก่ ชุมชนร่มเกล้าโซน 8 เขตลาดกระบัง และชุมชนทรัพย์สินบุดู เขตบางขุนเทียน

ขั้นตอนการจัดสัมมนาเป็นดังนี้คือ

1. จัดสัมมนาครั้งที่ 1 ได้ร่วมกันพิจารณาข้อมูลค่าใช้จ่ายเดิมในปี 2534 ซึ่งผู้เข้าร่วมยังคงให้เป็นไปตามสมมติฐานเดิม ทั้งในเรื่องสมมติฐานสมาชิกในครอบครัว หมวดค่าใช้จ่าย คิดรายละเอียดใช้จ่ายตามหมวดต่าง ๆ และนำแบบสำรวจไปสำรวจค่าใช้จ่ายครัวเรือนในชุมชน

2. การจัดสัมมนาครั้งที่ 2 หลังจากที่บ้านได้ไปสำรวจข้อมูลแล้ว นำตัวเลขค่าใช้จ่ายในหมวดต่าง ๆ ที่ได้จากการสำรวจมาปรับให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากขึ้น แลกเปลี่ยนรายละเอียดข้อมูล เหตุผลที่ทำให้ค่าใช้จ่ายในแต่ละเรื่องแตกต่างกัน

3. วิเคราะห์ข้อมูลแยกครอบครัว จำนวน 137 ครัวเรือนจาก 12 ชุมชน

สรุปผลการสัมภาษณ์ชาวบ้านและการสำรวจข้อมูล

1. สรุปผลการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายดังนี้คือ

1.1 ค่าอาหาร

1) ค่าอาหารนอกบ้าน ผู้ชายเสียค่าใช้จ่ายมื้อละ 25 บาท ผู้หญิงมื้อละ 16 บาท ได้ค่าเฉลี่ยมื้อละ 20.5 บาท สำหรับผู้ใหญ่ (คิดเฉพาะผู้ที่ทำงานนอกบ้าน โดยคิดวันละ 1 มื้อ 26 วัน/เดือน ส่วนค่าอาหารนอกบ้านสำหรับเด็กคิดคนละ 10 บาท/มื้อ โดยคิดเวลา 22 วัน

2) ค่าอาหารมื้อในบ้าน มี 2 ลักษณะคือ ปิ้งอาหารเอง และซื้ออาหารสำเร็จรูป

- ถ้ามีคนในครอบครัว 1-2 คน มักไม่นิยมประกอบอาหารเอง โดยถ้าเป็นคนเดียวคิดค่าอาหารมื้อเย็น 20 บาท และอาหารมื้อเช้า 15 บาท รวม 1,050 บาท/เดือน ถ้าหากเพิ่มเป็น 2 คน รับประทานอาหารด้วยกัน ค่าอาหารต่อคนจะถูกลง

- ครอบครัวที่มีสมาชิก 3 คนขึ้นไป มักนิยมปิ้งอาหารเอง จะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 15 บาท/คน/วัน เช่นครอบครัว 4-5 คน (อยู่บ้าน 2-3 คน ทำงานนอกบ้าน 2 คน โดยคนที่อยู่บ้าน 2 คน กินข้าวที่บ้านทั้ง 3 มื้อ ผู้ใหญ่ 2 คน ที่ทำงานนอกบ้านและเด็กเรียนหนังสือ 1 คน กินข้าวที่บ้าน 2 มื้อ ค่ากับข้าวทั้งครอบครัวต่อวัน ประมาณ 75 บาท ดังนี้คือ

ข้าวสาร 1.5 ก.ก.	20 บาท
แกงจืด	30 บาท
น้ำพริก	10 บาท
ปลาทุ	10 บาท
ผัก	5 บาท
	75 บาท

ซึ่งครอบครัวนี้จะได้กินข้าวพร้อมกับข้าว 2 อย่าง คือแกงจืดและน้ำพริกปลาทุ หรืออาจเปลี่ยนเป็นกับข้าวอย่างอื่น เช่น แกงส้มกับปลานิลทอด

- ครอบครัวที่มีสมาชิก 6-7 คน (ทำงานนอก 2-3 คน เรียนหนังสือ 2 คน อยู่บ้าน 2 คน) โดยจะมีคนที่กินข้าวที่บ้านทั้ง 3 มื้อ 2 คน กินข้าวที่บ้าน 2 มื้อ 4-5 คน ค่ากับข้าวทั้งครอบครัวต่อวันประมาณ 96 บาท ดังนี้

ข้าวสาร 2 ก.ก.	26 บาท
แกงส้มหรือแกงเผ็ด	50 บาท
ไข่เจียวหรือปลาเค็ม	20 บาท
หรือผัดผัก	
	96 บาท

2. ค่าเดินทาง

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ค่ารถไปทำงาน ค่ารถไปทำงานขึ้นอยู่กับอาชีพ ที่ตั้งรกรากและที่ทำงาน ซึ่งผู้ที่เข้าบ้านอยู่ใกล้แหล่งงานจะเสียค่าเดินทางน้อย ผู้ที่บุกรุกหรือเช่าที่ในเมืองค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางจะเพิ่มขึ้นตามสภาพชุมชน เช่น บางแห่งต้องนั่งรถมอเตอร์ไซด์ออกจากซอย นั่งเรือ ซึ่งเสียแพงกว่าค่ารถเมล์ ส่วนผู้ที่ย้ายไปอยู่ชุมชนใหม่บางแห่งต้องเสียค่าเดินทางเพิ่มขึ้นอีก 2-3 เท่า ในการคิดค่าเดินทางไปทำงานจึงคิดเฉลี่ย โดยผู้ที่อยู่คนเดียวจะเข้าบ้านใกล้แหล่งงานเสียค่ารถเมล์ต่อเดือน ส่วนครอบครัว 2 คน คิดเฉลี่ยทำงานใกล้จ่ายค่ารถเมล์ต่อเดือน 1 คน และอีก 1 คน จ่ายค่ารถเมล์ 2 ต่อ วันละ 7 บาท และ 14 บาท โดยคิดเวลา 26 วัน

2.2 ค่าแม่บ้านไปจ่ายตลาด ใช้สมมติฐานว่าตลาดอยู่ใกล้บ้าน โดยนั่งรถเมล์ต่อเดือน วันละ 7 บาท เดือนละ 30 วัน

2.3 ค่าเด็กเดินทางไปโรงเรียน ใช้สมมติฐานว่านั่งรถเมล์ไป-กลับ วันละ 7 บาท เดือนละ 22 วัน

2.4 ค่าเดินทางไปต่างจังหวัด ใช้สมมติฐานว่าโดยทั่วไปเดินทางไปต่างจังหวัด 1 ครั้งต่อปี ยกเว้นครอบครัวที่อยู่คนเดียวหรือ 2 คน จะเดินทางกลับต่างจังหวัดมากกว่า 1 ครั้ง คิดค่าใช้จ่ายประมาณ 300 บาท/คนปี

3. ค่าเสื้อผ้า

การคิดค่าใช้จ่ายค่าเสื้อผ้า โดยเทียบกับฐานเดิมว่าสมาชิกแต่ละคนใช้เสื้อผ้าตามรายการที่จำเป็นอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด รวมราคาต่อปีและเฉลี่ยเป็นรายเดือน ได้ค่าเฉลี่ยดังนี้คือ

• ค่าเสื้อผ้าผู้ชาย	รวมเฉลี่ย	75.83 บาท/เดือน
• ค่าเสื้อผ้าผู้หญิง	รวมเฉลี่ย	165.41 บาท/เดือน
• ค่าเสื้อผ้าเด็กเรียนหนังสือ	รวมเฉลี่ย	197.13 บาท/เดือน
• ค่าเสื้อผ้าเด็กเล็ก	รวมเฉลี่ย	25 บาท/เดือน

ค่าใช้จ่ายรายเดือน ประมาณค่าใช้จ่ายตามประเภทที่อยู่อาศัยดังนี้คือ

1. เช่าที่ปลูกบ้าน ค่าหน้าดิน 300 บาท/ตร.วา จ่ายทุก 3 ปี ประมาณ 2,000 บาท/ปี
 - ค่าเช่ารายเดือน ตร.วา ละ 10 บาท $200 \times 12 = 2,400$ บาท/ปี
 - ค่าปลูกบ้านประมาณ 50,000 บาท
 - รวมเฉพาะค่าที่ดิน 367 บาท/เดือน
2. เช่าบ้าน/เช่าห้อง บ้านเช่าในชุมชนแออัดในเมือง ค่าเช่าเป็นดังนี้คือ
ห้องขนาด 3x3 ม. ราคาประมาณ 800-1,500 บาท
3. ปลูกบ้านในที่บุกรุก
ซื้อบ้าน/สร้างบ้านโดยใช้วัสดุเก่าประมาณ 10,000 บาท/หลัง
7. ค่าน้ำ - ค่าไฟ
 - ค่าน้ำโรงแจ้งละ 9-15 บาท
 - ค่าไฟฟ้าต่อบ้านอื่นยูนิตละ 6-8 บาท (ปกติยูนิตละ 1.75 บาท)
8. ค่าใช้จ่ายทั่วไปในบ้าน ได้แก่ ค่าสบู่ ผงซักฟอก ยาตีพื้น ยาละอองแมลง
ฆาตรหนู ยากันยุง ไม้ขีดไฟ เครื่องครัว ค่าทำบุญ ฯลฯ คิดรายละเอียดตามรายการและตามขนาด
ครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างปี 2534 กับ ปี 2538 (ต่อเดือน)

รายการ	ขนาดกองแก้ว													
	1		2		3		4		5		6		7	
	ปี 34	ปี 38	ปี 34	ปี 38	ปี 34	ปี 38	ปี 34	ปี 38	ปี 34	ปี 38	ปี 34	ปี 38	ปี 34	ปี 38
ค่าอาหาร	940	1,800	1,880	3,000	1,824	3,000	21,154	3,650	2,150	4,000	2,614	4,700	3,170	5,000
ค่าเดินทาง	227	332	554	856	362	705	369	730	648	1,049	702	1,228	982	1,617
ค่าเสื้อผ้า	31	121	62	214	68	266	115	454	146	574	103	574	226	858
ค่ายา-รักษาพยาบาล	10	124	20	140	28	168	30	197	46	250	87	250	97	305
ค่าเขียนหนังสือ	-	-	-	-	-	-	73	182	73	182	146	182	146	550
ค่าที่อยู่อาศัย(เช่าบ้าน)	200	400	600	800	600	1,000	600	1,000	800	1,200	800	1,200	1,200	1,500
ค่าไฟฟ้า	125	350	200	420	275	450	275	500	350	550	425	550	550	700
ค่าใช้จ่ายทั่วไป	154	315	204	366	215	383	237	405	274	458	296	458	406	600
รวมค่าใช้จ่ายต่อกองแก้ว	1,824	3,438	3,696	5,790	3,329	5,972	4,073	7,118	5,090	6,263	5,730	9,142	7,418	11,190
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน	1,624	3,438	1,640	2,899	1,109	1,996	1,018	1,779	1,019	1,652	950	1,523	1,059	1,598

เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายครอบครัวต่อเดือน ตามทำเลและลักษณะที่อยู่อาศัย

มาตรฐานค่าใช้จ่ายการอยู่อาศัยต่ำสุด

โดยใช้ ขนาดครอบครัว 5 คน (มีคนทำงาน 2 คน, เด็ก 2 คน, ผู้ใหญ่อยู่บ้าน 1 คน)

รายการค่าใช้จ่าย		บ้านเช่าในเมือง		บุกรุกในเมือง, ใกล้เมือง		ที่เช่าปลูกบ้านเอง ในเมืองใกล้เมือง		ย้ายไปที่ใหม่ (นอกเมือง)	
		ทวง./ค	%	ทวง./ค	%	ค่าใช้จ่าย	%	ค่าใช้จ่าย	%
ค่าใช้จ่ายที่จำนวน ใกล้เคียงกัน	1. ค่าอาหาร	4,000	49.3	4,000	57.8	4,000	55.2	4,000	41.9
	2. ค่าเสื้อผ้า	574	7.1	574	8.3	574	7.9	574	6.0
	3. ค่ายา/ค่ารักษาพยาบาล	250	3.1	250	3.6	250	3.5	250	2.6
	4. ค่าเรียนหนังสือ	182	2.2	182	2.7	182	2.5	182	1.9
	5. ค่าใช้จ่ายทั่วไป	458	5.6	458	6.6	458	6.3	458	4.8
ค่าใช้จ่าย ที่ต่างกัน	6. ค่าเดินทาง*	853	10.5	853	12.3	1,113	15.4	1,789	18.7
	7. ค่าที่อยู่อาศัย**	1,200	14.8	-	-	367	5.1	2,000	20.9
	8. ค่าน้ำค่าไฟ***	600	7.4	600	8.7	300	4.1	300	3.1
รวม		8,117	100	6,917	100	7,244	100	9,553	100

- * **ค่าเดินทาง** สำหรับบ้านเช่าหรือชุมชนบุกรุกในเมือง มักจะเสียน้อยที่สุดหรือไม่เสียเลย (เดินทางไปทำงาน) เนื่องจากผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้ (ซึ่งจะเป็นกลุ่มจนที่สุด) มักจะเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับที่ตั้งและลักษณะของแหล่งงาน โดยไม่เน้นเรื่องความมั่นคง ขณะที่ชุมชนที่เช่าหรือการย้ายไปในที่ใหม่ เป็นลักษณะครอบครัวที่พอตั้งตัวได้บ้าง ลักษณะที่อยู่อาศัยจะมีความมั่นคงดี แต่มักจะอยู่ห่างไกลออกไป จึงเสียค่าเดินทางเพิ่มขึ้น เช่น จะต้องนั่งรถ 2 ต่อ หรือต้องนั่งมอเตอร์ไซค์เข้าบ้านอีกทอดหนึ่งเป็นต้น
- ** **ค่าที่อยู่อาศัย** ที่อยู่อาศัยประเภทเช่าที่ปลูกบ้าน จะเสียค่าอยู่อาศัยน้อยที่สุด แต่ปัจจุบันมีปริมาณน้อยลงมาก ค่าที่อยู่อาศัยที่ย้ายไปที่ใหม่ (คิดราคาที่ดิน + ราคาก่อสร้าง) จะสูงที่สุดสำหรับคนจนในเมือง แม้ราคาตามที่ย้ายได้เท่าที่เป็นอยู่ เกือบไม่สามารถซื้อที่อยู่ในห้องตลาดได้
- *** **ค่าน้ำ-ค่าไฟ** ที่อยู่อาศัยที่ยังไม่มั่นคงสำหรับคนยังจนมาก จะเสียค่าน้ำค่าไฟมากขึ้น แม้จะใช้น้อยและคุณภาพไม่ดี เนื่องจากต้องต่อน้ำไฟหรือซื้อน้ำจากที่อื่น ในขณะที่ชุมชนที่อยู่อาศัยใหม่หรือชุมชนที่เช่าสามารถติดตั้งมิเตอร์น้ำไฟได้

ฐานการคิดค่าใช้จ่ายมาตรฐานค่าสวดคนจนเมือง

จำนวนคนในครอบครัว	ฐานการคิด	หมายเหตุ
1	ผู้หัด 1	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 1 คน
2	ผู้หัด 2	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 2 คน (สามี ภรรยา)
3	ผู้หัด 2	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 1 คน (พ่อ)
	เด็ก 1	ผู้หัดอยู่บ้าน 1 คน (แม่)
		เด็กอยู่บ้าน 1 คน (ลูกยังไม่เรียนหนังสือ)
4	ผู้หัด 2	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 1 คน (พ่อ)
	เด็ก 2	ผู้หัดอยู่บ้าน 1 คน (แม่)
		เด็กเรียนหนังสือ 1 คน
		เด็กอยู่บ้าน 1 คน
5	ผู้หัด 3	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 2 คน
	เด็ก 2	ผู้หัดอยู่บ้าน 1 คน
		เด็กเรียนหนังสือ 1 คน
		เด็กอยู่บ้าน 1 คน
6	ผู้หัด 3	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 2 คน
	เด็ก 3	ผู้หัดอยู่บ้าน 1 คน
		เด็กเรียนหนังสือ 2 คน
		เด็กอยู่บ้าน 1 คน
7	ผู้หัด 4	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 3 คน
	เด็ก 3	ผู้หัดอยู่บ้าน 1 คน
		เด็กเรียนหนังสือ 2 คน
		เด็กอยู่บ้าน 1 คน
8	ผู้หัด 5	ผู้หัดทำงานนอกบ้าน 4 คน
	เด็ก 3	ผู้หัดอยู่บ้าน 1 คน
		เด็กเรียนหนังสือ 2 คน
		เด็กอยู่บ้าน 1 คน

2. สรุปผลการสำรวจข้อมูลครัวเรือนในชุมชน

ในการสำรวจข้อมูลครัวเรือนในครั้งนี้แม่บ้านผู้เข้าร่วมสัมมนา เป็นผู้สำรวจตอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ - รายจ่าย ของครัวเรือนในชุมชนของตนเอง โดยใช้แบบสอบถามอย่างง่าย ๆ เก็บข้อมูลชุมชนละ 10 - 30 ครัวเรือน จาก 12 ชุมชน ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลได้ 187 ครอบครัว สรุปผลการสำรวจได้ดังนี้คือ

1. **โครงสร้างครอบครัว** ครอบครัวที่สำรวจข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 29.4 หรือ 55 ครอบครัว มีสมาชิกครอบครัว 4 คน รองลงมาร้อยละ 25.7 หรือ 48 ครอบครัว มีสมาชิก 3 คน และร้อยละ 16 หรือ 30 ครอบครัว มีสมาชิก 5 คน ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ย 4.6 คน
2. **จำนวนคนทำงานและเรียนหนังสือ** ครอบครัวที่สำรวจข้อมูล ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.9 หรือ 84 ครอบครัว มีคนทำงานที่มีรายได้ 1 คน รองลงมาร้อยละ 39.6 หรือ 74 ครอบครัว มีคนทำงาน 2 คน เฉลี่ยจำนวนคนทำงาน 1.7 คน/ครอบครัว ในส่วนรองสมาชิกที่เรียนหนังสือนั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 33.2 หรือ 62 ครอบครัว มีสมาชิกที่เรียนหนังสือ 1 คน รองลงมาร้อยละ 32.1 หรือ 60 ครอบครัว มีสมาชิกเรียนหนังสือ 2 คน และร้อยละ 20.9 หรือ 39 ครอบครัว ที่ไม่มีสมาชิกที่กำลังเรียนหนังสือ เมื่อเทียบอัตราภาระพึ่งพาระหว่างผู้ที่ทำงานมีรายได้ กับผู้ที่เป็นภาระแล้วเป็นอัตราส่วน 1 : 2.6
3. **สภาพการอยู่อาศัย** ชุมชนที่สำรวจข้อมูล เป็นชุมชนเช่าที่ปลูกบ้าน 5 ชุมชน 74 ครอบครัว ชุมชนบุกรุก 5 ชุมชน 84 ครอบครัว ชุมชนใหม่ 2 ชุมชน 13 ครอบครัว และเป็นผู้ที่อยู่บ้านเช่าในชุมชนทั้ง 3 ประเภท 16 ครอบครัว
4. **การใช้น้ำ - ไฟ** ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.4 หรือ 83 ครอบครัว ไม่มีมิเตอร์น้ำ-ไฟ ของตนเองโดยตรง ซึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนบุกรุก รองลงมาร้อยละ 34.2 หรือ 64 ครอบครัว มีมิเตอร์น้ำ - ไฟ ของตนเองโดยตรง นอกจากนั้นร้อยละ 12.3 หรือ 23 ครัวเรือน ไม่มีมิเตอร์น้ำ แต่มีมิเตอร์ไฟ ทั้งนี้เนื่องจากส่วนหนึ่งยังคงใช้น้ำคลอง
5. **อาชีพ** อาชีพหัวหน้าครอบครัวที่สำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 60.96 หรือ 114 ราย มีอาชีพรับจ้าง เช่น รับจ้างก่อสร้าง มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ขับแท็กซี่ รวมทั้งอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 30.01 หรือ 37 ราย มีอาชีพค้าขาย ได้แก่ ขายของอยู่กับบ้าน หาบเร่ รับซื้อของเก่า ฯลฯ มีเพียงร้อยละ 3.7 หรือ 5 ราย ที่รับราชการและเป็นลูกจ้างบริษัทเอกชน และร้อยละ 3.7 หรือ 5 ราย ที่ทำงานโรงงาน ส่วนสมาชิกในครอบครัวคนที่ 2 และคนที่ 3 ที่ทำงานมีรายได้นั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.9 ของคนที่ทำงาน(นอกจากหัวหน้าครอบครัว) หรือ 53 ราย มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาร้อยละ 27.96 หรือ

33 ราย มีอาชีพค้าขาย และร้อยละ 13.56 หรือ 16 ราย ทำงานโรงงาน เมื่อจัดกลุ่มอาชีพของคนทำงานมีรายได้ทั้งหมดพบว่าร้อยละ 54.75 มีอาชีพรับจ้างและรองลงมาร้อยละ 29.83 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 6.88 ทำงานโรงงาน และร้อยละ 4.30 เป็นลูกจ้างราชการและบริษัทเอกชน

นอกจากนั้นเป็นอาชีพเสริมสำหรับครัวเรือน ได้แก่ การทำงานอยู่กับบ้านรองแม่บ้าน เช่น การขายรองเล็กน้อย ๗ รับจ้างซ่อมแซมเสื้อผ้า โดยมีครอบครัวที่มีรายได้เสริมจากอาชีพเหล่านี้ 37 ครอบครัว และมีรายได้จากลูกหลานให้เพิ่มเติมอีก 11 ครอบครัว

6. **รายได้** ส่วนใหญ่ร้อยละ 30.9 หรือ 41 ครอบครัว มีรายได้ต่อครอบครัวอยู่ในช่วง 6,001 - 9,000 บาท/เดือน รองลงมาร้อยละ 24.6 รายได้รวมอยู่ในช่วง 3,001 - 6,000 บาท/เดือน ร้อยละ 20.3 มีรายได้รวมอยู่ในช่วง 9,001 - 12,000 บาท/เดือน และร้อยละ 13.4 มีรายได้เกิน 12,000 บาท/เดือน เมื่อคิดค่าเฉลี่ยของรายได้แล้วพบว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่สำรวจ 7,974.44 บาท/เดือน

เมื่อเทียบระหว่างสภาพการอยู่อาศัยกับรายได้ต่อครอบครัว แล้วพบว่าผู้ที่เช่าที่ปลูกบ้านมีรายได้ต่อครอบครัวสูงกว่าผู้ที่อยู่ในสภาพบุกรุก เช่าบ้านและชุมชนใหม่

7. **ทรัพย์สิน/ของมีค่า** ครอบครัวที่สำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 28.3 หรือ 53 ครอบครัว มีโทรทัศน์และตู้เย็น รองลงมาร้อยละ 20.9 หรือ 39 ครอบครัว มีโทรทัศน์ ตู้เย็น และรถ ซึ่งมีทั้งที่เป็นรถมอเตอร์ รถซาเล้งติดเครื่องสำหรับซื้อรองเท้า รถปิ๊กอัพ สำหรับขายของ

8. **ค่าใช้จ่าย** ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครอบครัวที่สำรวจ 6,767.92 บาท/เดือน โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายตามหมวดต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

8.1 **ค่าอาหาร** ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารเฉลี่ยต่อครอบครัว 2,705.08 บาท/เดือน โดยรายจ่ายค่าอาหารคิดเป็นร้อยละ 39.9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.5 หรือ 87 ครอบครัว ค่าใช้จ่ายค่าอาหารอยู่ในช่วง 2,001 - 3,000 บาท/เดือน รองลงมาร้อยละ 21.4 ค่าอาหารอยู่ในช่วง 1,001 - 2,000 บาท/เดือน และร้อยละ 11.2 จ่ายค่าอาหารอยู่ในช่วงต่ำกว่า 1,001 บาท/เดือน

สำหรับครอบครัวที่ค่าอาหารค่อนข้างต่ำนั้นส่วนหนึ่งจะกินอาหารบางมื้อกับนายจ้าง ได้รับการช่วยเหลือเรื่องอาหารจากวัด นายจ้าง โรงเรียนมีอาหารกลางวันให้เด็กฟรี เก็บผักมาประกอบอาหารเอง กินร่วมกับรองที่ท้าวขาย (แม่ค้าข้าวแกง ส้มตำ) กินอาหารเพียง 2 มื้อ ฯลฯ

8.2 **ค่าเดินทาง** ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางเฉลี่ยต่อครอบครัว (เฉพาะครอบครัวที่มีข้อมูลเรื่องการเดินทาง 145 ครอบครัว) ส่วนใหญ่ร้อยละ 25.1 หรือ 47 ครอบครัว จ่ายค่าเดินทางระหว่าง 501 - 1,000 บาท/เดือน รองลงมาร้อยละ 21.4 จ่ายค่าเดินทางไม่เกิน 500 บาท

และร้อยละ 23 ไม่มีข้อมูลเรื่องค่าเดินทางเนื่องจาก มีอาชีพค้าขายอยู่กับบ้าน รับซื้อรองเท้า มอเตอร์ไซด์ รับจ้าง ฯลฯ ซึ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางคิดเป็นร้อยละ 13.5 ของค่าใช้จ่ายรวม

8.3 ค่าเสื้อผ้า จากครอบครัวที่ให้ข้อมูลค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้า 122 ครอบครัว พบว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้า เฉลี่ยครอบครัวละ 288.93 บาท/เดือน จ่ายค่าเสื้อผ้า 200 บาท/เดือน ส่วนที่ไม่สามารถให้ข้อมูลค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้าได้ เนื่องจากมีรายจ่ายด้านอื่นน้อย เสื้อผ้าบางส่วนได้จากผู้อื่นให้มาโดยเฉพาะผู้ที่มียาชีพ รับซื้อรองเท้าจะได้เสื้อผ้าใช้แล้วด้วย

8.4 ค่ายา - ค่ารักษาพยาบาล จากข้อมูลค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล 144 ครอบครัว พบว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยครอบครัวละ 337.12 บาท/เดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 21.4 หรือ 40 ครอบครัว ใช้จ่ายเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลในช่วง 101 - 200 บาท/เดือน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล แล้วเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก บางครอบครัวที่มีสมาชิก ป่วยเป็นโรคประจำตัวจะเสียค่ารักษาพยาบาลสูง คือร้อยละ 10.2 หรือ 19 ครอบครัว เสียค่ารักษาพยาบาลเกิน 500 บาท/เดือน ซึ่งมีครอบครัว 7 ครอบครัว ที่จ่ายค่ารักษาพยาบาล 1,000 บาท/เดือน เนื่องจากสมาชิกป่วยเป็นโรคประจำตัวต่าง ๆ เช่น เบาหวาน นิดหนอบ ความดันโลหิตสูง ฯลฯ

8.5 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา จากครอบครัวที่มีสมาชิกเรียนหนังสือ 148 ครอบครัว ได้ข้อมูลค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา 144 ครอบครัว ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเฉลี่ยครอบครัวละ 337.12 บาท/เดือน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 21.4 หรือ 40 ครอบครัว ใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาในช่วง 101-200 บาท/เดือน

8.6 ค่าใช้จ่ายค่าน้ำที่อยู่อาศัย จากครอบครัวที่สำรวจทั้งหมดเป็นครอบครัวที่มีข้อมูลค่าใช้จ่ายรายเดือนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 66 ครอบครัว เสียค่าที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 750.36 บาท/เดือน ซึ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยจะแบ่งเป็น 2 ช่วงค่อนข้างชัดเจน คือ ร้อยละ 63.9 จ่ายค่าที่อยู่อาศัย ในช่วง 500 บาทขึ้นไป โดยครอบครัวที่จ่ายค่าที่อยู่อาศัยสูงสุดคือ 2,000 บาท/เดือน กับกลุ่มที่จ่ายค่าที่อยู่อาศัยต่ำ คือ ร้อยละ 41.8 จ่ายค่าที่อยู่อาศัยตั้งแต่ 100-300 บาท/เดือน นอกจากนั้นเป็นกลุ่มที่บุกรุกที่ไม่มีรายจ่ายค่าที่อยู่อาศัยชัดเจน

8.7 ค่าน้ำ - ค่าไฟ ค่าน้ำเฉลี่ยต่อครอบครัว 206.49 บาท/เดือน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 39.6 หรือ 74 ครอบครัว จ่ายค่าน้ำในช่วง 51-150 บาท/เดือน รองลงมาร้อยละ 19.8 จ่ายค่าน้ำในช่วง 151-300 บาท/เดือน และส่วนหนึ่งยังคงใช้น้ำคลอง ค่าไฟฟ้าเฉลี่ย 303.46 บาท/เดือน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 31.6 หรือ 59 ครอบครัว จ่ายค่าไฟฟ้าในช่วง 101-300 บาท/เดือน รองลงมาร้อยละ

20.3 จ่ายค่าไฟฟ้าในช่วง 201-300 บาท/เดือน แม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่มีมิเตอร์น้ำและไฟฟ้าเป็นของตนเอง ต้องต่อบ้านอื่น โดยเสียค่าใช้จ่ายแพงกว่าอัตราปกติหลายเท่า แต่ปริมาณการใช้น้ำ/ไฟฟ้า ไม่สูง ทำให้ค่าใช้จ่ายจากการสำรวจต่ำกว่าที่รวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าสัมภาษณ์

8.8 ค่าผ่อนของ จากครอบครัวที่มีการผ่อนรถ จำนวน 83 ครอบครัว ส่วนใหญ่ผ่อนอยู่ในช่วง 500-1,000 บาท/เดือน หรือร้อยละ 33.7 รองลงมาคือ 1,000-2,000 บาท/เดือน หรือร้อยละ 27.7 โดยมีค่าเฉลี่ยของทุกครอบครัว คือ 1,475 บาท/เดือน รถที่ผ่อนส่วนใหญ่ ได้แก่ มอเตอร์ไซด์ โทรทัศน์ ตู้เย็น รถซาเล้ง ฯลฯ

8.9 ค่าใช้จ่ายทั่วไปในบ้าน ได้แก่ สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 101-500 บาท/เดือน ต่อเดือนหรือร้อยละ 50.3 จาก 139 ครอบครัว รองลงมาคือตั้งแต่ 100 บาท/เดือน หรือร้อยละ 18.0 และมีค่าเฉลี่ยของทุกครอบครัว คือ 653.5 บาท/เดือน

8.10 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าทำบุญ ช่างงาน นาย ฯลฯ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 100-200 บาท/เดือน หรือร้อยละ 25.3 รองลงมาคือตั้งแต่ 100 บาท/เดือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุกครอบครัว คือ 308.8 บาท/เดือน

8.11 เงินออมทรัพย์ จาก 104 ครอบครัว ที่มีการออมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีการออมทรัพย์ประมาณเดือนละ 101-200 บาท/เดือน หรือร้อยละ 43.3 รองลงมา คือตั้งแต่ 100 บาท ลงไป หรือร้อยละ 32.7 โดยมีค่าเฉลี่ยของทุกครอบครัว คือ 227.6 บาท/เดือน

ตารางที่ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการอยู่อาศัยกับรายได้รวมของครอบครัว

รายได้	ชุมชน	เช่าที่	บุกรุก	เช่าบ้าน	ชุมชนใหม่	รวม
ต่ำกว่า 3,000 บาท	6	15	.	.	.	21
3,001-6,000 บาท	12	29	5	.	.	45
6,001-9,000 บาท	23	23	5	6	.	57
9,001-12,000 บาท	17	12	4	5	.	38
สูงกว่า 12,000 บาท	15	5	2	2	.	25
รวม	74	84	16	13	.	187

ตาราง แสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนในชุมชนแออัด

รายการ	ค่าเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ	จำนวนครอบครัวที่ให้ข้อมูล	หมายเหตุ
1. ค่าอาหาร	2,705.08	39.9	187	
2. ค่าเดินทาง	916.85	13.5	145	
3. ค่าเสื้อผ้า	288.93	4.2	122	
4. ค่ายา/ค่าหมอ	337.11	4.9	144	
5. ค่าเรียนหนังสือ	906.50	11.9	119	
6. ค่าที่อยู่อาศัย	750.36	11.1	86	
7. ค่าน้ำ	208.49	3.1	167	
8. ค่าไฟ	303.43	4.5	176	
9. ค่าผ่อนรถ	1,475.15		83	
10. ค่าใช้จ่ายทั่วไปในบ้าน	653.52		139	
11. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	308.82		76	
12. ค่าเงินออมทรัพย์	227.69		104	
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครอบครัว	6,757.92		187	

หมายเหตุ ค่าร้อยละคิดจากรายจ่ายหลักซึ่งทุกคนในครอบครัวต้องจ่าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายเสนีย์ ลิมานนท์ดำรงค์ เกิดวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2510 ที่
จังหวัดอุดรธานี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต (การเงิน)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2532
และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2536 ปัจจุบัน
เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ตำแหน่ง ผู้จัดการแผนกบริการก่อนขาย ส่วนการตลาด
บริษัท สยามซีแพคบล็อก จำกัด สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย